

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

В.В. Якимчук, магістрант
Д.І. Васьків, магістрант

Нововолинський навчально-науковий інститут
економіки та менеджменту
Західноукраїнського національного університету, м. Нововолинськ

Господарська діяльність підприємств пов'язана з розрахунковими операціями, які можуть зумовити появу зобов'язань. Зобов'язання за своєю суттю є залученими із зовнішніх джерел коштами, які дають можливість розширювати господарську діяльність підприємства, забезпечуючи при цьому зростання його прибутковості, а отже, й збільшення власного капіталу. Водночас на сучасному етапі розвитку економічних відносин безконтрольний ріст зобов'язань, може загрожувати втратою підприємством його фінансової стійкості та платоспроможності. Тому перед суб'єктами господарювання гостро постають питання щодо обґрунтованості виникнення заборгованості, недопущення прострочення термінів її погашення або доведення заборгованості до стану безнадійної, правильного та достовірного її відображення у фінансовій звітності, здійснення контролю за виникненням і погашенням зобов'язань тощо.

Згідно статті 509 Цивільного кодексу України декларує, що зобов'язанням є правовідносини, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від вчинення певної дії (негативне зобов'язання), а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку[1].

При цьому ст. 173 Господарського кодексу України встановлено, що господарським визнається зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених ГКУ, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію

господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо), або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку[2].

Разом з тим, стаття 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та пункт 3 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначають, що зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. У пункті 10 МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» вказано, що зобов'язання – це існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якої, за очікуванням, призведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди [1].

Більшість вітчизняних економістів-науковців стверджують, що зобов'язання – це один з основних чинників, що впливає на ліквідність, кредитоспроможність і стійкість підприємства, тому саме ця категорія так часто в полі зору дослідників [2]. Зрозуміло, що в основі цього поняття лежать обов'язки підприємства з виплати боргу .

Загальна класифікація боргових зобов'язань з метою ведення бухгалтерського й управлінського обліку та внутрішнього контролю на підприємстві наведена у таблиці 1.

Таблиця 1. Класифікація зобов'язань з метою ведення бухгалтерського, управлінського обліку та внутрішнього контролю на підприємстві

Ознака	Складові
Довгострокові зобов'язання	Довгострокові кредити банків
	Інші довгострокові зобов'язання
	Відстрочені податкові зобов'язання
	Довгострокові забезпечення
Поточні зобов'язання	Короткострокові кредити банків
	Поточна кредиторська заборгованість
	Поточні забезпечення
	Інші поточні забезпечення
Непередбачені зобов'язання	
Доходи майбутніх періодів	
За відображенням зобов'язань у	Відстрочені податкові зобов'язання
	Довгострокові кредити банків

балансі (Звіті про фінансовий результат)	Інші довгострокові зобов'язання
	Короткострокові кредити банків
	Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями
	Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги
	Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом
	Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування
	Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці
	Доходи майбутніх періодів
	Інші поточні зобов'язання

Складено автором за джерелом [3]

Внутрішній фінансовий контроль направлений на моніторинг та управління борговими зобов'язаннями на підприємстві. Метою внутрішнього фінансового контролю є впорядкування бухгалтерського й управлінського обліку довгострокових зобов'язань, а саме встановлення повноти, достовірності, своєчасності і належності відображення даних у первинній документації, на рахунках обліку і звітності підприємства та розробка на цій основі рекомендацій для прийняття якісних управлінських рішень. Особливо вагоме значення надається контролю за кредиторською заборгованістю підприємства та моніторингу таких критеріїв по ній: підтвердження достовірності внутрішньої інформації про величину кредиторської заборгованості; оцінка ефективності її використання; виявлення відхилень фактичних показників кредиторської заборгованості від запланованих величин і чинників, що вплинули на ці відхилення; пошук внутрішньогосподарських резервів зростання фінансової стійкості [1].

Більшість економістів наголошує, що першочерговими завданнями при здійсненні контролю кредиторської заборгованостей є: забезпечення юридичної обґрунтованості кожної суми кредиторської заборгованості; вивчення причин виникнення заборгованостей та прорахування їх наслідків; з'ясування існування реальної можливості погашення кредиторської заборгованості; регулярне проведення інвентаризацій розрахунків на підприємстві та контроль за строком позовної давності [2].

Крім того, не остання роль в управлінні зобов'язаннями належить фінансовому контролю, який передбачає здійснення перевірки за дотриманням планових показників; налагодження системи спостереження за строками оплати платежів; контроль за виконанням договірних відносин з

боку як контрагентів, так і персоналу; виявлення резервів зростання платоспроможності підприємства та контроль за результатами виконання оптимізаційних управлінських рішень [3].

Боргові зобов'язання відіграють важливу роль у фінансовій діяльності підприємства. Вони дозволяють залучати додаткові кошти для інвестицій у розвиток, модернізацію обладнання або покриття операційних витрат. З одного боку, боргові зобов'язання можуть сприяти зростанню бізнесу, підвищуючи його ліквідність і фінансову гнучкість. З іншого боку, надмірний борг може призвести до фінансових ризиків, таких як невиконання зобов'язань або тотальне банкрутство. Отже, оптимальне управління борговими зобов'язаннями та чіткий внутрішній фінансовий контроль за їх виконанням є критично важливим для забезпечення стабільності та майбутньої прибутковості підприємства.

Список використаних джерел

1. Карпенко В.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / В.В. Карпенко, В.І. Успенко. - Харків : Лідер, 2019. – 616 с.
2. Кесарчук Г.С. Поточні зобов'язання: економічна суть, класифікація та їх оцінка / Кесарчук Г.С., Мошак І.В. // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2016. - Серія Економіка. Випуск 1(47). Т.2. – С. 401-405.
3. Михайлишин Н.П. Сутність зобов'язань та їх класифікація: економічний та правовий аспекти / Н.П. Михайлишин // Економіка: реалії часу. – 2022. – №2(3). – С. 130-135.

РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ "ПРАЦІВНИК" ТА "РОБІТНИК" У ТРУДОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Янкевич Д.П., студент

Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів

Частина перша статті 27 Кодексу законів про працю України (далі - КЗпП України) визначає строк випробування при прийнятті на роботу працівників, який не може перевищувати трьох місяців, а в окремих випадках, за погодженням з відповідним органом первинної профспілкової організації, шести місяців. Проте, частина друга цієї статті визначає строк випробування при прийнятті на роботу для робітників, який не може перевищувати одного